

KIRGIZLARDA CA RAMAZAN

Yard. Doç. Dr. Doğan Kaya

Türkçe özet:

"Ca Ramazan", Kırgızistan'da Ramazan ayında çocukların kapı kapı dolaşıp manzum sözler söyleyerek para, meyve, şeker veya kuruyemiş almaları geleneğidir. Bu gelenek, yüzyıllardan beri yaşatılmakta olup bugün hâlâ bütün Kırgızistan'da bütün canlılığıyla yaşatılmaktadır. Kapıya gelen üç-beş çocuk ev sahibinden manzum sözlerle isteklerini belirtir, dua veya yerine göre beddua eder. Eve gelenler genellikle boş çevrilmezler.

İngilizce özet:

"Ca Ramazan" is a tradition in Kyrgyzstan which children knock the doors one by one and they ask for money, fruit, candy or snack by singing folk songs in Ramadan. This tradition is still alive in Kyrgyzstan for hundred years. These children state their wants by singing their songs and they pray for residents or in appropriate say satirical words to them. These children who come in the doors are rarely refused by residents.

Anahtar kelimeler: Kırgızistan, Ramazan, Gelenek

"Ca Ramazan", Ramazan ayında Kırgız çocuklarının kapı kapı gezip hediye alma geleneğidir. Bu gezme işine de "Ca ramazan gezme" denilir.

Asıl konuya girmeden önce, Kırgızistan'da Ramazan konusunda bilgi vermenin yerinde olacağı düşüncesindeyim.

Kırgızlar her ne kadar 70 yıl dinleri olan İslâmiyet'i arzu ettikleri anlamda yaşayamasalar da yüzyıllardır süre gelen dinî geleneklerini yaşatmasını bilmişlerdir. Bilhassa ayıllarda (köylerde) bu, daha köklü bir şekilde devam etmiştir.

Ramazan geleneği, günümüz Kırgızistan'ında, gün geçtikçe daha içten yaşatılmaktadır. Ramazan ayı girmeden birkaç gün önce imsakiye bastırılmakta ve halk buna göre vakitlerini ayarlamaktadır.

Eskiden olduğu gibi bugün de sahura kalkılmaktadır. Genellikle saatler sahur saatine ayarlanmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi davulcuların mahalle mahalle dolaşıp insanları sahura kaldırması geleneği yoktur.

Genellikle orta yaş ve üzeri yaşta olanlar Ramazan ayı boyunca oruç tutmaktadır. Kimileri ise birkaç gün oruç tutmakla yetinmektedirler. Bu da Ramazan'ın başında ortasında ve sonunda olmaktadır. Oruç tutulmayan günler kaza edilmemektedir.

Ca Ramazan dolaşma geleneği bugün bütün Kırgızistan'da yaşatılmaktadır. "Ca Ramazan" Türkiye Türkçesinde "Ya ramazan" dan başka bir şey değildir. Malum olduğu gibi Kırgızlar kelime başında "Y" kullanmamaktadır ve bunu "c" sesi ile karşılamaktadırlar. Bu geleneğin böyle isimlendirilmesinin sebebi ise kapılarda söylenen manzum sözlerin "Essalamu Aleykum Ca Ramazan" şeklinde başlatılmasından gelmektedir.

Ca Ramazan dolaşmak isteyen çocuklar bir araya gelirler. Çocuklar, 8-12 yaşları arasındadır ve en az iki kişidirler ama genellikle kalabalık dolaşırlar. Bu gelenek, kısmen Anadolu'daki "saya gezme" geleneğine benzemektedir. Türk soyluların yaşadığı farklı coğrafyalarda da yaygın olarak yaşatılmaktadır. Söz gelişi, Sivas'ta kapı dolaşma geleneği arafe ve bayramın birinci günü gerçekleştirilir. Arefe günü gezmeye "memecim", bayram sabahı dolaşmaya ise "öpeyim cîş (teyze saygı duyulan yaşlı kadın)" denilir.

Ca Ramazan için kapıya gelen çocuklar dilek, niyet, dua ve istekleri ihtiva eden uzun manzum söz söylerler. Hatta gelmelerinin karşılıksız kalmaması için de yer yer bedduaya yer verdikleri de olur. Ev sahibi bunu sonuna kadar dinler ve gelenlere şeker, tatlı, meyve, para gibi nesnelere verir. Çocuklar torbaları/poşetlerini ve ceplerini bunlarla doldurup sevinçle diğer kapıya giderler.

Çocukların söyledikleri manzum sözler şunlardır.

.....

<i>Caramazan aytıp keldim eşigine</i>	Ya Ramazan deyip geldim
kapına	
<i>Ak koçkordoy uul bersin beşigiñe</i>	Ak koç gibi oğul versin
beşigiñe	
<i>Caramazan aytkandan kim toygon bar</i>	Ya Ramazan diyenden doyan kim var
<i>Bayırkının nuskasın kim koygon bar</i>	Öncekinin tarihini yazan kim var

Bayırkının nuskasın koyup ketse

gitse

Al düynögö barganda kim oñgon bar

Appak üyüñ ordo bolsun

Kuday bergen bul balañ moldo bolsun

Appak üyüñ ak üyüñ çatır bolsuñ

Kuday süygön bul balañ baatır bolsuñ

Baatırlıktın belgisi kayda bolsun

olsun

* * *

Adır-adır toolordon

Aygır minip men keldim

Aygır oozun tarta albay

Uşul üygö tuş keldim

Budur-budur toolordon

Buka minip men keldim

Buka murdun tartalbay

Uşul üygö tüş keldim

Uşul üydün üzügü

Ak koçkordun çuudası

Uşul üydö ceñeyim

Azıraak uktap tıñdaçı

Uşul üydün üzügü

Kök koçkordun çuudası

Uşul üydö ceñeyim

Köp uktabay tıñdaçı

Uşul üydün üzügü

Üzülüñkü körünöt

Uşul üydö ceñeyim

Süzülüñkü körünöt

Töbödögü tört cıldız

Batayın dep baratat

Mingenim caman tay ele

Catayın dep baratat

Şaldır-şuldur şakek çık

Saymalama cooluk çık

Cooluktu belge çalabız

Şakekti kolgo salabız

Öncekinin tarihini bırakıp

O dünyaya giden hayırlı kim var

Ap-ak evin merkez olsun

Allah veren bu oğlun molla olsun

Ap-ak evin ak evin çadır olsun

Allah seven bu oğlun bahadır olsun

Bahadırılığın belirtisi nerede

Tepe tepe dağlardan

Aygır binip ben geldim

Aygır ağzın çekemeyip

Şu eve rastladım

Çok tepeli dağlardan

Boğa binip ben geldim

Boğa burnun çekemeyip

Şu eve rastladım

Şu evin parçası

Ak koçun tüyü

Şu evdeki yengem

Çok uyumayıp dinleyin

Şu evin parçası

Göğ renkli koçun tüyü

Şu evdeki yengem

Çok uyumayıp dinleyin

Şu evin parçası

Kesilmiş görünüyor

Şu evdeki yengem

Cilveli görünüyor

Tepedeki dört yıldız

Batayım der batar

Bindiğim kötü tay idi

Yatayım deyip yatar

Şaldur şuldur yüzük çık

Süslemeli başörtüsüyle çık

Başörtüsünü belimize dolayalım

Halkayı ele takalım

*Çımır-çımır çımır çık
Buuday maylap kuurup çık
Bıçak uçu caltırıyıt
May tomurup catat beym
Mayıñ bolso alıp çık
Sakal-murut maylaylı
Kazan-ayak kaldırayıt
Kurut alıp catat beym
Kurut bolso alıp çık
Katır-kutur çaynaylı
Kurut berip kubantpa
Kuru sözgö cubatma
Taruu berip tamşantpa
Tañ atkañça kakşatpa
Ulak berseñ albaymın
Karangıda bakırtıp
Ubalına kalbaymın
Erteñ-bügün dep koyot
Katınım caman kişi ele
Karışkır-börü cep koyot
Buka berseñ şaylap ber
Muruntugun baylap ber
Muruntugun üzböşün
Kakıldagan ırçıñdın
Kardın cara süzbösün*

* * *

*Adır adır toolordon ey
Aygır minip men keldim ey
Aygır oozun garta albay ey
Kaysı bayga tüş keldim ey
Budur-budur toolordon ey
Buka minip men keldim ey
Buka murdun tarta albay ey
Kaysı bayga tuş keldim ey
Üyün-üyün üy eken ey
Çıgdan körkü çiy iken ey
Beles cerden bukkamın ey
Baydın uulu bekratım ey
Bereşen dep ukkamın ey*

*Çımır çımır çımır çık
Buğdayı yağla kavurup çık
Bıçak ucu parlayıp
Yağ mı kesiyor acaba
Yağın varsa getir
Sakal bıyık yağlayalım
Kazan eşya şakırdıyor
Kurut mu alıyor acaba
Kurut varsa getir
Katır kutur çiğneyelim
Kurut verip sevindirme
Kuru sözle bizi avutma
Darı verip kandırma
Sabaha kadar bağirtma
Oğlak versen almam
Karanlıkta bağirtıp
Mesulü olmayayım
Yarın bugün der durur
Hatunum kötü biriydi
Onu kurt yesin
Boğa versen seçip ver
Burunluğunu bağlayıp ver
Burunluğunu koparmasın
Söyleyen şarkıcının
Karnını tos vurup yırtmasın*

*Tepe tepe dağlardan ey
Aygır binip ben geldim ey
Aygır ağzın çekemeyip ey
Hangi zengine rastladım ey
Çok tepeli dağlardan ey
Boğa binip ben geldim ey
Boğa burnun çekemeyip ey
Hangi zengine rastladım ey
Evin evin ev imiş ey
Hangi zenginın evi imiş ey
Uzak yerden duydum ey
Zengin oğlu beyzadem ey
Cömert diye duydum ey*

*Kabak cerden bukkamın ey
Baydın uulu bekzatım ey
Kabarın cakşı ukkamın ey*

* * *

*Say sakızgan keneşet car başında
başında
Bay baybiçe keñeşet top başında
köşede*

*Bayım aytat koroodon koy berem dep
Baybiçe aytat bokçodon ton berem dep
verem diye*

*Baydın bergen koyun öñörölük
koyalım*

*Baybiçenin bergen tonun böktörölük
Taruu berip tamşantpa ey
Tañ atkañça kakşatpa ey
Kurut berip kubantpa ey
Kuru sözgö cubantpa ey*

* * *

*Assalamu aleykum catkan baylar
zenginler*

*Altın menen kümüşkö batkan baylar
Ak koçkordun müyüzün tüşkün kalgan
Aalımdardın baarısı şüyküm kılğan
toplayan*

*Kök koçkordun müyüzün tüşkün kılğan
Körüp cürgön aalımdar şüyküm kılğan
Koçkordumdun müyüzü koñur ala
ala*

*Koçgolqusuz baylarga keldik mana
işte*

*Tekeçerin müyüzü temgil ala
Terbelgisiz baylarga keldik tötögösü*

*Üyrön bolsun üyündün tötögösü
Manat bolsun kızıñdın köşögösü
Eşigiñde kürküröyt nar törösü*

Yakın yerden duydum ey
Zenginin oğlu beyzadem ey
Haberin güzel duyarım

Saksağanlar ötüşür kaya

Zengin kadın konuşur baş

Beyim der ağıldan koyun vereyim diye
Kadın der bohçadan palto

Beyin verdiği koyunu at üzerine

Kadının verdiği paltoyu katlayalım
Darı verip kandırma ey

Sabaha kadar söyletme ey

Kurut verip sevindirme ey

Kuru sözle bizi avutma

Esselâmü aleyküm yatan

Altınla gümüşe batan zenginler

Aç koçun boynuzundan kamçı yapan

Alimlerin hepsini bir araya

Göğ koçun boynuzunu kamçı yapan

Görüp dolaşan alimler bir araya geldi

Koçumun boynuzu kahverengi

Hareketsiz zenginlere geldik

Tekenin boynuzu benekli ala

Kayıtsız zenginlere süslü çadırlarına
geldik

Süslü çadırında ürün bol olsun

Kızın zengin yere gelin olsun

Dışarıda bağılıyor devenin piri

*Kalay-kalay bayladım kalay cakkan
yaptım*

*Kara kuyruk kızıl nar boto kakkan
gibi*

Bay akemdin döölötü çeginen aşkan

Kıştın başı kirgiek sarı kazañ

On eki ayda bir kelet ıramazan

Iramazan aytıp keldim eşigine

Ak boz attın butunda altın taka

Esen-aman turabı bala-çaka

*Kök boz attın butunda kümüş taka
nal*

Sak-salamat turabı bala-çaka

Iramazan aytıp ötkön Azretaalı

Hz. Ali

Andan bizge kalıptır biz aytalı

Ötör-keter orozo oomat eken

Mandır cığaç bar eken başı kara

Bıltır kirgen ıramazan bıyıl kana

nerede

*Paygambardın mingeni duldul eken
imiş*

Ol too menen bul toogo ırgır eken

Altın cügön başıbızda ayda kaşka

yürü

Kümüş cügön başıbızda kündö kaşka

Paygamberim mingeni kara boz at

boz at

Orozonun bitirip beri uzat

Berbeseñiz ber cakka çıkıp uzat

gönderi

Kaytaar maalı bolgondo

Bolço bolço bolço bol

Bödönödön tolço bol

Sagızgandan cakşı bol

Kumga koyun cayçı bol

Kuyruk menen boor ce

Arkanda cılkı cayılsın

Kabırgasın karta ce

Kazı karta tarta ce

Kalay topladım ondan alet

Kara kuyruk kızıl deve yavrusu

Zengin ağabeyimin varlığı ölçüyü aşan

Kışın başı doğan yavrusu sarı hazan

On iki ayda bir gelir Ramazan

Ramazan dayıp geldim kapına

Ak-boz atın altında nal altın

Esenlikteler mi çoluk-çocuk

Göğ boz atın ayağında gümüş

Sağ salimler mi çoluk-çocuk

Ramazan demiştir geçmişte

Ondan bize kalmış biz söyleyelim

Geçer gider oruç bir baht imiş

İri ağaç var imiş başı kara

Geçen yıl giren Ramazan bu yıl

Peygamberin bindiği düldül

O dağ ile bu dağa fırlamış

Altın gemli atım başımızda

Gümüş dizginli atım başımızda koşuver

Peygamberimizin bindiği kara

Orucu bitirip buraya uzat

Vermesiniz başkasına verip

Dönecek vakti gelince

Kocaman kocaman kocaman ol

Bıldırcından şişman/büyük ol

Saksağandan bekçi ol

Kuma koyunu yayıcı ol

Kuyruk ile ciğer ye

Arkanda yıldı yayılsın

Kabırgasının yağını ye

Bağırsaktan salam yapıp ye

* * *

*Assalamu aleykum catkan baylar
zenginler*

*Altın menen kümüşkö batkan baylar
Iramazan aytıp keldim eşigine
Kök koçkordoy bala bersin beşigine
Kıştın başı kirgiek sarı kazañ
On eki ayda bir kelet iramazan
Argımagın butunda altın taka
Aman-esen catabı bala-çaka
Külügümdün butunda altın taka
Külüp-oynon catabı bala-çaka
Altın eer tokugan atıñ sugar
Aydan beri cıyganiñ emi çıgar
Kümüş eer tokugan atıñ sugar
Orozodo mingeniñ kara boz at
Orozonun bitirin beri uzat
Tutkuç menen balañdı ura körbö
Dubanaga bergendey kıla körbö
Saydı közdöp baramın muzoo bar dep*

*Ümüt menen turamın kozu bar dep
Kozu bergin koy bergin baylap bergin
Cürök oorum bar ele kaymak bergin
Cügüm cüktöp keterge taylak bergin
Cetelerge ceerde corgo bergin
at verin*

*Cem ilerge atıma dorbo bergin
Bay aytat koroodon koy berem dep
Baldarı aytat atamın zor berem dep*

Kempir aytat bokçodon ton berem dep

*Kızdar aytat karından may berem dep
Kelin aytat celeden tay berem dep
Çaşıl bolsun üyüñdün tötögösü
Zerden bolsun kızıñdın köşögösü
Kızıl bolsun üyüñdün tötögösü
Kımkap bolsun kızıñdan köşögösü*

Esselâmü aleyküm yatan

Altın ile gümüşe batan zenginler
Ramazan deyip geldim kapına
Göğ koç gibi çocuk versin beşigine
Kışın başı doğan yavrusu sarı hazan
On iki ayda bir gelir Ramazan
Atımın ayağında altın nal
Esenlikte selâmette mi çocuklar
Yüğrük atın ayağında altın nal
Külüp oynuyor mu çocuklar
Altın eyerli atına su ver
Aylardır topladığı şimdi çıkar
Gümüş eyerli atına su ver
Oroçta bindiğin kara boz at
Orucunu bitirip beri uzat

Maşa ile çocuğunu dövme

Dilenciye verdiğin gibi yapma

Irmak yatağına giderim buzağı var
diye

Ümitle duruyorum kuzu var diye
Kuzu ver koyun ver bağlayarak ver
Yürek ağrım var idi kaymak ver
Yükümü götürmeye deve yavrusu ver
Büyüklerimiz yemesi için bir

Yem için atıma torba ver

Zengin der ağıldan koyun vereyim diye
Çocuğu der babamınkinden büyük
vereyim diye

Kadın der bohçadan elbise vereyim
diye

Kızlar der karından yağ vereyim diye

Gelin der celeden tay vereyim diye

Yeşil olsun evinin tepesi

Altından olsun kızının perdesi

Kızıl olsun kızının tepesi

İşlemeli olsun kızının perdesi

<i>Paygambardın mingeni kızıl ingen</i>	Peygamberin bindiği kızıl deve
<i>Botolorun bozdotup kızı mingen</i>	Yavru devesini bağirtıp kızı
binen	
<i>Paygambardın mingeni ak baş ingen</i>	Peygamberin bindiği ak-baş deve
<i>Botolorun bozdotup bakka kirgen</i>	Yavru devesini bağirtıp bağa
giren	
<i>Arıp kalgan teke ulak bere körbö</i>	Zayıf kalan teke oğlak sakın
verme	
<i>Altı atasın tartkanday kıla körbö</i>	Altı atanın yaptığı gibi sakın
yapma	
<i>Cetim kalgan teke ulak bere körbö</i>	Yetim kalan teke oğlak sakın verme
<i>Ceti atasın tartkanday kıla körbö</i>	Yedi atanın yaptığı gibi sakın
yapma	
<i>Uşul üydün tündüğü kayın beken</i>	Bu evin geceliği kayın ağacı
mıymış	
<i>Maga berer coolugu parça beken</i>	Bana vereceği yağlık ipekli
miymış	
<i>Mingen atım tay ele cata kalıp baratat</i>	Bindiğim at tay idi yorgun gidiyor
<i>Ay kıyadan inayıp bata kalıp baratat</i>	Ay yamaçtan yükselip batarak gidiyor
<i>Canımdağı coldoşum kayta kaçıp baratat</i>	Yanımdaki yoldaşım yine kaçıp gidiyor
<i>Çak-çak cılan çak cılan tolgonsoñçu</i>	Çak çak yılan çak yılan dönsene
<i>Çakçıgayday ceñe ke oygonsoñçu</i>	Titiz yenge uyansana
<i>Eleçegin sülküldöp eşik kaçan bülküldöy</i>	Eleçegin görünerek kapın ne zaman açılacak
<i>Bıçak uçu cıldıdayt may tomurup atabı</i>	Bıçak ucu parlıyor yağ hazırlıyor musun
<i>Çaç uçtuğu şıldırayt ce candık açıp atabı</i>	Saç uçtuğu ses çıkarıp tanıdığım yenge mi kapıyı açıyor
<i>Orozonun on beşin bilip keldim</i>	Orucun on beşini bilip geldim
<i>Orok moyun atım minip keldim</i>	İri boyunlu atımı binip geldim
<i>Kançığaga kurcundu baylap keldim</i>	Terkilere heybeyi bağlayıp geldim
<i>İdişimdi unuñuza kamdap keldim</i>	Kabımı ununuza hazırlayıp geldim
<i>Iramazan baştağan Ali ele</i>	Ramazan'ı başlayan Ali idi
<i>Atam dağı cılda birden ayttı ele</i>	Atam dahi yılda bir söyledi
<i>Iramazan aytıp kelip kim toygon bar</i>	Ramazan söyleyerek doyan kim var
<i>İlgerkinin salttarın kim koygon bar</i>	Eskilerin geleneklerini durduran kim var
var	

Iya İsmayıl paygamber İya İramazan Ey İsmail Peygamber Ey Ramazan
On eki bir kelgen orozo can On iki ayda bir gelen oruç can
Orozonun bitirin bersen bizge Orucun fitresini versen bize
Coobu tier akirette özüñüzgö Sevabı değer ahirette özüñüzge
Paygamber da mingen eken ak baş buura Peygamber de binen imiş ak baş buğra
Toodon-Taştan taybagan kak baş buura Dağdan-taştan yıkılmayan kısır deve
Paygamberim mingen eken kızıl ingen Peygamberimin bindiği kızıl deve
Kızılına kızığıp kızı mingen Kızıl oluşuna ilgi duyup kızı binen
Orozonun künündö aytkan eken Orucun günlerinde söylemiş
Oşol muras bizge da kalgan eken O miras bize de kalmış
Ak teñgege şagırap kurcun toldu Ak paraya torbam doldu
Oor keldi atıma bözüñ koyçu Ağır geldi atıma yardım etsen
İrik berseñ alamın közögö dayıñ Kısır koç versen alayım göze görünen
Kibiregen ulagın kayda aydaymın Hasta oğlağını nereye götürüyüm
Ulak bersen men albaym Oğlak versen ben almam
Ubalına men kalbaym Günahına ben kalmam
Kozu berseñ men albaym Kuzu versen ben almam
Kokuyuna men kalbaym İmdadına ben yetişemem
Torpok bersen baylap ber Buzağı versen semirtip ver
Muruntugun şaylap ber Burunluğun bağlayıp verin
Mart bolsoñuz taptagan külügün ber Mert iseniz yarış atını verin
Nokto menen katıluu cügönün ber Yular ile at takısı da verin
Atıñ ildam kara cur kaşka bolson Atın hızlı giden kara kaşka olsun
Mingizeyin ayalga corgo bolsun Bindireyim eşime yorga olsun
Ataganiñ alıp çık caratayın Bana adanani çıkarıver
Ayılıña atagiñ taratayın Köyüme ün salayım
Bıçak uçu cıltırayt Bıçak ucu parıldıyor
May tomurup catabı Yağ hazırlıyor mu
Ayak-kaşık kaldırayt Eşya-kaşık sesleri geliyor
Kurut ezip catabı Kurut mu eziyor
Çincır unu şaraktayt Zincir sesi geliyor
Ak sandığın açkanbı Ak sandığı mı açıyor
At baştık menen berem dep Büyük torba ile vereyim diye
Altın calıp catkanbı Altın mı hazırlıyor
Kulakka ünü şudurayt Kulağa sesi duyuluyor

*Kurcundun oozun açkanbı
Kök baştık menen berem dep
Kümüşün calıp catkanbı
Baldar bata beriñer
Baydın köönü cay bolsun
Baldarının mingeni
Mala kaşka tay bolsun*

Camandaganı

*Altı arkan salsa boylobos
edilmesin
Kuduk mında turbaybı
Aytıp tursam oygonbos
Añkoo mında turbaybı
Berge tili kelbegen
Duduk mında turbaybı
Ceti arkan salsa boylobos
Cerkuy mında turbaybı
Cetkizip aytsa tüşünbös
Añkoo mında turbaybı
Ber dese ötkön indanı
Bezgek mında turbaybı*

Maktaganı

*Kadimki Kırgız kutçumun
Aş toydo ırdap turçumun
Bergenden alıp beş teñge
Berekege tuñçumun*

*Kazı karta mayıñdı
Çaynaganı kelgemin
Barakelde bekwatka
Sayraganı kelgemin*

*Kayçı kulak karager
Kayra tartsam moynu ooruyt
Kadırı cakşı bekwatka
Irdabay ketsem köönü ooruyt*

Topçu kulak karager

Hurcunun ağzını mı açıyor
Göğ torba ile vereyim diye
Gümüş mü hazırlıyor
Çocuklarınıza dua edeyim
Zenginin gönlü yaz olsun
Çocuğunun bineni
Kaşka tay olsun

Kötülemesi

Altı urgan bağlasa bile zapt
Derin kuyu buradaymış
Söylesem uyanmaz
Aptal da buradaymış
Hiç biri onu önemsemez
Dilsiz de buradaymış
Yedi ip bağlasa zapt edilmez
Cimri de buradaymış
Yeterli söylese anlamaz
Budala amcam buradaymış
Hiç vermeyi istemez
Sıtmaya tutulun

Övmesi

Gerçek Kırgız oğluyum
Düğünlerde şarkı söyledim
Verenden alıp beş para
Bereketten mutluyum

Kazı karta yağını
Yemek için gelenim
Aferin bir beyzade
Şarkı söylemeye gelmişim

Büyük kulaklı atımı
Geriye çeksem boynu ağrır
Saygılı beyzadeyi
Saz çalmasam gücenir

Düğmeli kulaklı atı

*Tolgoy tartsam moynu ooruyt
Tolukşugan bezzattı
Irdabay ketsem köönü ooruyt*

*Kantın muzday kemirip
Tak buudanday elirip
Turuptursun bezzatım
Tulumday bolup semirip*

*Toktonun etin aşagın
Toksongo çıga caşagın
Serkenin etin aşagın
Sensenge cıga caşagın*

*Tegirmendin parası
Tektüü ata balası
Cagalmay kuştun kanatı
Cakşısı atanın balası*

*Altı arkan salsa boylobos
Kuduk mında turbaybı
Altı atası bay ötkön
Uluk mında turbaybı*

*Ceti arkan salsa boylobos
Bulak mında turbaybı
Ceti atası bay ötkön
Cetik mında turbaybı*

*Kıyaldanbay suurçu
Kızıl dilde puluñdu
Kılım curttun içinde
Kıykırtpay ırçı uuluñdu*

*Sanarkabay suurçu
Sarı altından pulundu
Kaliñ eldin içinde
Kakşatpay ırçı uuluñdu*

Irdap ünüm açılğan

Çeksem boynu ağrır
Saygıdeğer beyimi
Söylemeden gitsem incinir

Şekeri buz gibi kemirip
Tıpkı koşu atı gibi
Duruyorsun bezzadem
Şişman gibi olup semirip

Toklunun etini yiyerek
Doksana kadar yaşayın
Keçi etini yiyerek
Seksene kadar yaşayın

Değirmenin parası
Şöhretli ata oğlu
Şahin kuşunun kanadı
İyi atanın balası

Altı ip bıraksa kafi gelmez
Derin kuyu burdaymış
Altı atası zengin olan
Cömert burada imiş

Yedi ip koysa kafi gelmez
Bulağımız buradaymış
Yedi atası zengin olan
Soylu olanımız burdaymış

Nazlanmadan getir
Gönüldeki kızıl paranı
Asırlardır halkın içinde
Haykırıtma şarkıcı oğlunu

Gönlünden ver
Sarı altından paranı
Kalabalık halkın içinde
Tekrar ettirmeden şarkıcı oğlunu

Şarkı söyleyerek sesim açılan

*İrisim elge çaçılğan
Kańça mırza aşıgıp
Karmap bergen taylaktan*

*Cayloonun başı çaşıl gül
Cakşılap aytam özüñ bil
Kıştounun başı kızıl gul
Kıyla aytam özüñ bil*

*Kömögöydö kızıl til
Köñül degen kızıl gül
Bersen dağı berbesen
Sıy zıynatıñ özüñ bil*

*Köçköndö köçüñ çañdagan
Köçüñdü kızır candagan
Ayıldın eli kimder dep
Artıñdan karap tañdagan*

*Betegeliü bel degen
Bereşen cakşı el degen
Berse dağı berbese
Bir sapar barıp kel degen*

*Beş teñgelik alekti
Peyli ketken üy beret
Baykasam kımbat sarpay ton
Bekzatımday mart beret*

*Arzan baaluu alekti
Argası ketken üy beret
Örköçü biyik töölördü
Özüñ öndüü mart beret*

*Ala tuyak attardı
Ayılday ırdap alçı elem
Kak özüñdöy bezzattan
Kaşan kuru kalçı elem*

Argañ emi kettibi

Bahtım yurda saçılan
Birkaç bey koşarak
Deve yavrusunu bađlayan

Yaylanın başı yeşil gül
İyice söylerim kendin bil
Kışlağın başı kızıl gül
Defalarca söylerim kendin bil

Ağzımda kızıl dil
Gönül denilen kızıl gül
Versen de vermesen de
Ziynetin değerini kendin bil

Göçen göçün tozlaşmış
Göçünü Hızır kollasın
Köyün halkı kimler diye
Ardından bakıp şaşırın

Yamaçlı bel diyen
Cömert iyi halk diyen
Verse de vermese de
Bir daha varıp gel diyen

Beş paralık işi
Esirgeyen ev bile verir
Fark etsem pahalı kürkü
Beyzadem gibi mert verir

Ucuz fiyatlı işi
Mecbur olan ev verir
Hörgücü iri deveyi
Kendin gibi mert verir

Ala toynak atları
Köy gibi şarkı söyleyip alırdım
Kendin gibi beyden
Ne zaman eli boş kalırdım

Direncin artık gitti mi

*Albaym men eçkini
Anda cüröt dep koyot
Añdıgan börü cep koyot
Mında cüröt dep koyot
Ulugan börü cep koët*

Almam ben keçiyi
Orada dolaşır derler
Takip eden kurt yer derler
Burada dolaşır derler
Uluyan kurt yer derler

Kelimeler:

<i>cooluk</i>	: yağlık, baş örtüsü veya mendil
<i>çıgdan</i>	: Kırgız çadırının sağ tarafındaki mutfak kısmı
<i>cele</i>	: tayıları bağlamak için çakılmış kazık ve ip düzeneği
<i>yorga</i>	: ayaklarını çapraz değil de paralel olarak hareket ettirerek yürüyen at
<i>cağalmay</i>	: şahin, doğan türü bir kuş
<i>tolgoo</i>	: dönmek
<i>eleçek</i>	: kadınların giydiği beyaz renkli büyük başlık
<i>uçtuk</i>	: kadınların saçlarına taktıkları gümüş püsküllü süs
<i>kaşka</i>	: beyaz benek
<i>kazı karta</i>	: at etinden sucuk

Kaynak :

Kırgız Poeziyasının Antologiyası, Bişkek, s. 1999, s. 42-47.